

УДК 352:327.39

DOI: <https://doi.org/10.17721/2616-9193.2025/22-9/14>Віолета ЛАБАЗІЮК, асп.
ORCID ID: 0009-0006-2075-3263
e-mail: v.labaziuk@gmail.com

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

ТРАНСФОРМАЦІЯ СИСТЕМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

Вступ. Підкреслено, що підвищення ефективності місцевого самоврядування має стратегічне значення в контексті європейської інтеграції. Україна переживає інституційне оновлення публічного управління, що включає гармонізацію законодавства, зміцнення потенціалу громад та рад субрегіонального рівня. Але зазначено, що результати реформ виявляють територіальну нерівність, кадровий дисбаланс та недостатню інтеграцію механізмів публічного управління на різних рівнях. Дослідження має на меті проаналізувати фактори, що впливають на ефективність місцевого самоврядування і визначити шляхи адаптації досвіду ЄС для зміцнення інституційної стійкості системи.

Методи. Застосовано такі методи: порівняльний аналіз української та європейської моделей місцевого самоврядування; контент-аналіз нормативно-правових актів, аналітичних матеріалів, публікацій у медіа; структурно-функціональний метод для визначення взаємозв'язків між інституційною спроможністю, регуляторними рамками, процесами управління та громадською довірою. Емпіричний аналіз даних та результати опитування слугували для оцінювання практики функціонування місцевого самоврядування.

Результати. Установлено, що ефективність місцевого самоврядування залежить від узгодженості механізмів публічного управління, компетентності посадовців, якості комунікації з громадськістю, ступеня цифровізації. Порівняльний аналіз підтвердив, що країни ЄС демонструють вищі показники ефективності завдяки демократичним інструментам, стратегічному плануванню та ефективній взаємодії між державою та громадами. Визначено, що в Україні зберігаються такі проблеми: нерівномірний розвиток територій, недостатня інституційна координація та фрагментарне прийняття управлінських рішень. Результати опитування показали невідповідність між формальними процедурами та їх практичним впровадженням.

Висновки. Обґрунтовано, що ефективність місцевого самоврядування можна підвищити шляхом інтеграції. Аргументовано, що ефективність місцевого самоврядування можна підвищити через інтеграцію європейських практик, зміцнення інституційного потенціалу, покращення фаховості службовців, цифровізації та прозорості. Ключові цілі включають синхронізацію управлінських механізмів, сприяння участі громадян та орієнтацію на сталий розвиток. Доведено, що впровадження європейських підходів забезпечить стійкість місцевого самоврядування перед суспільно-політичними, економічними та безпековими викликами.

Ключові слова: місцеве самоврядування, публічне управління, децентралізація, інституційна спроможність, євроінтеграція, участь громадян, стратегічне планування.

Вступ

Актуальність дослідження. Набуття членства в ЄС, необхідність адаптації механізмів державного управління на базовому та субрегіональному рівнях до стандартів і практик Європейського Союзу є багатогранним процесом. Політика згуртованості ЄС, ключовий інструмент територіального розвитку держав-членів, набуває дедалі більшого значення для українських територіальних громад, обласних та районних рад. Однак її ефективна реалізація вимагає достатнього інституційного потенціалу, систематичної координації між рівнями управління та адаптації європейських фінансових та управлінських механізмів до реалій українського державного управління.

Результати опитування представників обласних та районних рад виявили значні розбіжності між заявленими цілями європейської інтеграції та фактичною участю в інструментах політики згуртованості. Незважаючи на достатній рівень знань про європейську регіональну політику, більшість респондентів повідомили про обмежену або нерегулярну взаємодію з центральним урядом, недостатній доступ до інформації щодо вимог європейської інтеграції та перешкоди у використанні інструментів фінансування ЄС. Складні процедури залучення коштів, відсутність інституційного потенціалу та недостатня підготовка службовців становлять особливі труднощі. Водночас опитування виявило сильну потребу на субрегіональному рівні у впровадженні інноваційних рішень у сфері управління. Зокрема, створення координаційної платформи в межах УАРОР та розроблення національної стратегії адаптації європейських підходів до політики згуртування отримали майже одностайну підтримку. Це демонструє постійну потребу в модернізованих механізмах публічного управління, які можуть інтегрувати українські регіони в європейський простір розвитку. Цифрова трансформація має особливе значення, оскільки створює нові можливості для прозорості, участі громадян та підвищення ефективності управління. Сучасні електронні платформи, механізми відкритих даних та цифрові інструменти розподілу бюджету стають дедалі важливішими для залученості органів місцевого самоврядування до європейських практик, але їх впровадження в Україні залишається фрагментарним.

Сукупно ці фактори вимагають комплексного дослідження інституційних, організаційних та цифрових механізмів модернізації системи місцевого самоврядування в контексті європейської інтеграції. Важливість дослідження підкреслюється тим фактом, що його результати дозволяють розробити науково обґрунтовані підходи до вдосконалення державної політики на субрегіональному рівні, підвищення ефективності інструментів ЄС та розвитку ефективної системи багаторівневого управління в Україні.

Метою статті є наукове обґрунтування необхідності модернізації механізмів державного управління на базовому та субрегіональному рівнях системи місцевого самоврядування у контексті європейської інте-

грації, визначення інституційних, організаційних та цифрових факторів, що впливають на здатність впроваджувати політику згуртованості ЄС, а також формування рекомендацій щодо вдосконалення інструментів багаторівневого управління, координації та мобілізації фондів ЄС.

Огляд літератури. Трансформація української системи місцевого самоврядування у контексті європейської інтеграції стала центральною сферою досліджень у галузі публічного управління, конституційному праві, регіональній економіці та соціальних наук. У науковому дискурсі реформа місцевого самоврядування та територіальної організації влади вважається ключовим інструментом адаптації України до стандартів Європейського Союзу. Це вимагає багатогранних змін – від модернізації інституцій та оновлення адміністративної практики до запровадження нових механізмів взаємодії між державою, муніципалітетами та громадянами.

Аналітичні огляди, зокрема підготовлені Центром Разумкова (Україна на шляху до ЄС ..., 2022), підкреслюють, що вступ до ЄС вимагає комплексної перебудови адміністративної системи, підвищення прозорості та зміцнення інституційного потенціалу. Аналітики наголошують, що дотримання законодавства ЄС вимагає змін регіональної політики, розвитку високопродуктивних територіальних громад та встановлення ефективної координації між усіма рівнями влади. Правові та інституційні основи європейської інтеграції України детально аналізуються Асатуровим та Мартинюком (2022), Діром (2022), Мінаковою (2022), Тицькою (2024). Вони розглядають адаптацію українського законодавства до європейських стандартів як основу реформ у сфері місцевого самоврядування. Дослідники наголошують на необхідності гармонізації повноважень, посилення нагляду за діяльністю місцевих органів влади та розроблення сталих процедур державного управління. Особливе значення також надається урядовим нормативним актам, зокрема процедурі проведення першого оцінювання імплементації *acquis* ЄС, яка формує методологічну основу реформи.

У контексті регіональної політики особлива увага приділяється інституційній спроможності. Зокрема, Куйбіда, Казюк та Ганущак (2024) досліджують аспекти розмежування відповідальності між рівнями місцевого самоврядування та наголошують, що чітка функціональна архітектура має вирішальне значення для забезпечення якості публічних послуг та впровадження європейських принципів субсидіарності та багаторівневого управління. Тодорова та Лесик (2021) займають подібну позицію, аналізуючи роль агенцій регіонального розвитку у формуванні інституційної бази для реалізації державної регіональної політики.

Дослідження економічних аспектів європейської інтеграції висвітлюють роботи, що розкривають потенціал регіонів для залучення ресурсів ЄС, зокрема індустриальних парків як елементів просторового планування (Індустриальні парки 2024, б. д.; Гордійчук, 2022). Питання економічної стійкості громад також розглядаються в контексті релокації бізнесу під час війни (За рік війни ..., 2024), що виявляє зміни в управлінських пріоритетах на регіональному рівні. Дослідження Марчука (2024) та Сівової (2025) підкреслюють важливість аспектів безпеки та політики європейської інтеграції та вказують на ролі місцевої влади в підтримці стабільності та реалізації державної політики у воєнний час.

Окремий блок публікацій зосереджений на соціальних та гуманітарних питаннях. Матеріали Українського кризового медіацентру та International Organization for Migration (2024) висвітлюють динаміку внутрішньої міграції, зміну сприйняття ветеранів та вплив цих процесів на політику розвитку територій. Ці дослідження підкреслюють, що нова соціальна структура суспільства вимагає від муніципалітетів прийняття адаптивних управлінських рішень, що базуються на нових чутливих потребах.

Також у літературі значна увага приділяється комунікаційним та поведінковим аспектам місцевого самоврядування. Гриневич і Буслаєв (2024) розкривають роль сучасних комунікаційних стратегій у реалізації дорожніх карт територіального розвитку та підкреслюють важливість цифрових інструментів, прозорості та діалогу з громадянами. Ханік (2021) також доводить, що відкрита комунікація, підзвітність з боку органів влади суттєво впливають на довіру до місцевого самоврядування та якість наданих послуг.

Цифрова трансформація посідає особливе місце в дослідженнях. Наприклад, Іванюта та Якушенко (2022) у контексті Європейського зеленого курсу підкреслюють роль цифровізації в модернізації управління ресурсами, розвитку електронних послуг та підвищенні прозорості місцевого самоврядування. Цифровізація розглядається в державному управлінні як стратегічний інструмент підвищення ефективності, що охоплює електронне управління, відкриті дані, онлайн-бюджетування та електронні консультації.

Таким чином, аналіз джерел свідчить про те, що розвиток місцевого самоврядування у контексті європейської інтеграції відповідає логіці кількох взаємопов'язаних процесів: удосконалення правової бази, зміцнення інституційних можливостей, цифрова перебудова, розвиток сучасних комунікаційних підходів, підвищення економічної стійкості та адаптація до соціальних змін, спричинених війною. Ця складність підкреслює, що трансформацію місцевого самоврядування в Україні не можна розуміти як суто технічну реформу, а радше як структурний процес модернізації держави, спрямований на досягнення сумісності зі стандартами публічного управління Європейського Союзу.

Методи

Для отримання наукових результатів було застосовано комплекс методів, що забезпечили як теоретичні узагальнення, так і емпіричну перевірку інституційної готовності органів місцевого самоврядування до впровадження реформ європейської інтеграції.

Передусім використано метод порівняльного аналізу, який дозволив зіставити українські механізми розроблення та впровадження політики регіонального розвитку та інтеграції з підходами країн-членів ЄС. Порівняльний аналіз правових документів дозволив критично зрозуміти ступінь гармонізації між національною правовою базою та європейськими стандартами. Це дало змогу виявити інституційні відмінності, сильні та слабкі сторони української моделі публічного управління у реалізації політики згуртованості.

Аналітичні та нормативні джерела було досліджено за допомогою методу контент-аналізу. Це включало опрацювання аналітичних звітів Національного інституту стратегічних досліджень та Центру Разумкова, матеріали державних установ, результати попередньої оцінки впровадження права ЄС, наукові публікації та коментарі експертів. Контент-аналіз дозволив визначити ключові тенденції та виклики в розвитку місцевого

самоврядування у контексті європейської інтеграції: інформаційні прогалини, інституційна фрагментація, невідповідності між рівнями влади та потреба в удосконаленні механізмів комунікації.

Важливим компонентом дослідження було цільове соціологічне опитування членів Всеукраїнської асоціації районних та обласних рад. Метою було зібрати первинні емпіричні дані про рівень знань, практичної участі та інституційні потреби субрегіональних органів влади щодо європейської інтеграції. Результати опитування дозволили нам кількісно оцінити рівень їхньої готовності до впровадження інструментів політики згуртованості ЄС, визначити відповідні бар'єри (інформаційні, регуляторні та організаційні) та віднайти резерви для удосконалення.

Доповненням до дослідження стало використання елементів структурно-функціонального методу, що сприяло визначенню функціональної структури механізмів державного управління та ролей різних суб'єктів (державних, регіональних, місцевих та недержавних), це також дозволило нам розробити логічну схему трансформації системи місцевого самоврядування.

Отже, інтеграція порівняльного аналізу, контент-аналізу, структурно-функціонального підходу та емпіричного соціологічного дослідження дозволила комплексно опрацювати тему та підкреслила необхідність оновлення механізмів державного управління у контексті інституційної трансформації системи місцевого самоврядування України в умовах набуття членства в ЄС.

Результати

Європейська інтеграція системи місцевого самоврядування України стикається з низкою структурних та інституційних викликів, серед них: нестабільність правової бази, неефективні механізми контролю, затримка реформ через воєнні дії та обмежені ресурси для місцевих органів влади. Досягнення успіху в цьому процесі вимагає зміцнення правових механізмів державного управління, забезпечення прозорості в місцевій політиці та розширення інструментів участі громадян у розроблянні та реалізації політики місцевого розвитку. У 2024 році Європейська Комісія схвалила проєкт рамкових документів для України та високо оцінила вже проведену Україною підготовку (Чому для успішної євроінтеграції..., 2024). У цьому контексті Кабінет Міністрів України ініціював комплексне внут-

рішнє оцінювання ступеня узгодженості законодавства України із законодавством ЄС (Про затвердження Порядку проведення первинної оцінки..., 2023).

Сьогодні перспективи вступу України до ЄС залишаються позитивними, хоча їм об'єктивно перешкоджають активні воєнні дії. Незважаючи на ці виклики, стійкість українського суспільства, сильна політична воля та підтримка європейських партнерів пропонують унікальне вікно можливостей для реалізації цієї довгострокової стратегії. Міжнародна підтримка, включаючи фінансову, військову та гуманітарну допомогу, підкреслює стратегічний інтерес ЄС до майбутнього повноцінного членства України. Європейська інтеграція пропонує Україні широкий спектр потенційних переваг, від прискореного економічного розвитку та модернізації державного управління до більшої політичної стабільності та гарантій безпеки. Водночас наближення до стандартів ЄС має наслідком низку ризиків, зокрема посилення конкурентного тиску в певних секторах, проблеми міграції та необхідність далекосяжних реформ. Проте в довгостроковій перспективі вступ України до ЄС має потенціал трансформувати як українську державність, так і саму інституційну архітектуру Союзу, тим самим сприяючи зміцненню миру, безпеки та стабільності на європейському континенті.

Позитивне рішення Європейської Комісії про надання Україні статусу кандидата (2023 р.) підтвердило здатність країни відповідати ключовим політичним критеріям ЄС та продемонструвало високий рівень довіри між європейськими інституціями (Звіт за результатами..., б. д.). З огляду на поглиблення процесів європейської інтеграції та трансформацію адміністративних органів, вивчення фактичного функціонування місцевого самоврядування, оцінка ефективності їхньої управлінської практики та виявлення ключових перешкод для їхньої відповідності стандартам ЄС набувають дедалі більшого значення. Оскільки місцевий рівень формує основу для виконання багатьох зобов'язань щодо європейської інтеграції, збір емпіричних даних від представників місцевого самоврядування є важливим для формулювання обґрунтованих висновків та рекомендацій.

Для уточнення цих тенденцій та детального аналізу інституційної спроможності місцевого самоврядування було проведено цільове опитування серед членів серед членів Всеукраїнської асоціації районних та обласних рад (УАРОР) (табл. 1).

Таблиця 1

Результати оцінення рівня обізнаності та практичної участі органів субрегіонального рівня місцевого самоврядування у реалізації політики згуртованості ЄС

№ з/п	Питання / Параметр	Відповіді	Кількість респондентів, які відповіли "Так"	Відсоток (%)
1	Структура респондентів	Представники районних рад	63	60,6
		Представники обласних рад	41	39,4
2	Рівень обізнаності з політикою згуртованості ЄС	Практично не обізнані	8	7,7
		Низький рівень	18	17,3
		Добре орієнтуюсь	53	51,0
		Дуже добре орієнтуюсь	25	24,0
3	Практична участь у проєктах за підтримки ЄС	Так	45	43,3
		Ні	55	52,9
		Плануємо долучитися	4	3,8
4	Актуальні напрями політики згуртованості ЄС для України (множинний варіант вибору відповіді)	Підтримка інфраструктурних проєктів	76	—
		Розвиток людського капіталу	53	—
		Підвищення конкурентоспроможності регіонів	52	—
		Залучення громадськості	41	—
		Інтегроване територіальне планування	29	—
Скорочення регіональних диспропорцій	25	—		

Закінчення табл. 1

№ з/п	Питання / Параметр	Відповіді	Кількість респондентів, які відповіли "Так"	Відсоток (%)
5	Достатність інформації про вимоги євроінтеграції	Достатньо	23	22,1
		Частково	58	55,8
		Недостатньо	23	22,1
6	Рівень взаємодії із центральними органами влади	Відсутня	25	24,0
		Часткова / епізодична	53	51,0
		Системна	26	25,0
7	Необхідність адаптації європейських фінансових інструментів	Нагально необхідна	57	54,8
		Середня потреба	40	38,5
		Немає потреби	7	6,7
8	Ключові бар'єри впровадження інструментів політики згуртованості	Складність процедур фінансування	66	63,5
		Недостатня інституційна спроможність	49	47,1
		Низька обізнаність про можливості	55	52,9
9	Необхідні інструменти для участі рад у євроінтеграційній політиці (множинний варіант вибору відповіді)	Чітке нормативне визначення повноважень	78	–
		Інструменти співфінансування	56	–
		Навчання та підвищення кваліфікації	55	–
		Координація між рівнями влади	44	–
		Платформи для обміну досвідом	42	–
10	Схвалення створення спільного координаційного майданчика на базі УАРОР	Так	102	98,1
		Ні	2	1,9
11	Підтримка розробки загальнодержавної рамкової стратегії адаптації європейських підходів	Так	91	87,5
		Ні	1	1,0
		Важко відповісти	12	11,5

Джерело: дані анкетного опитування, проведеного автором серед членів Всеукраїнської асоціації районних та обласних рад протягом 4–24 серпня 2025 року

Аналіз результатів опитування показує достатню обізнаність представників обласних та районних рад щодо політики згуртованості Європейського Союзу. Понад три чверті респондентів (75,0 %) оцінили свої знання як середні або високі, що свідчить про поступову інституційну інтеграцію європейських підходів у роботу субрегіональних органів самоврядування. Однак 25 % респондентів вказали на низьку обізнаність, що підкреслює необхідність подальшого навчання та систематичного інформування представників місцевих рад. Практична участь рад у проектах, що фінансуються ЄС, залишається обмеженою: лише 43,3 % респондентів повідомили про власний досвід участі, 52,9 % не мали такого досвіду, а 3,8 % планують взяти участь найближчим часом. Ця картина ілюструє розбіжність між теоретичним розумінням політики згуртованості та її практичним впровадженням на субрегіональному рівні.

На прохання визначити пріоритетні напрями політики згуртованості ЄС для України респонденти найчастіше називали підтримку інфраструктурних проектів (76 відповідей), розвиток людського капіталу (53) та підвищення конкурентоспроможності регіонів (52), інтегроване територіальне управління (29) та зменшення регіональної нерівності (25) вважали менш нагальними. Ця ієрархія пріоритетів ілюструє прагматичну спрямованість субрегіонального рівня на розв'язання нагальних соціально-економічних проблем шляхом реалізації інвестиційних проектів та розвитку людських ресурсів. Респонденти майже порівну розділилися щодо наявності інформації стосовно вимог європейської інтеграції: 22,1 % вважали інформацію достатньою, 22,1 % – недостатньою, а 55,8 % – лише частково доступною. Це підкреслює системну проблему комунікації між центральними та місцевими органами влади щодо процесів європейської інтеграції.

Взаємодія між місцевими органами влади та центральним урядом також має обмеження: 51,0 % повідомили

лише про часткову або епізодичну взаємодію, 24,0 % зазначили її відсутність і лише 25,0 % респондентів спостерігали систематичну координацію. Це каже про недостатню інституційну інтеграцію субрегіонального рівня в реформи європейської інтеграції. Аналіз очікувань щодо адаптації європейських фінансових інструментів також виявив високий запит: понад половину респондентів вважають таку адаптацію "нагальною необхідною" (57 відповідей), тоді як ще 40 % оцінюють її як таку, що має середнє значення.

Основними перешкодами для впровадження політики згуртованості на регіональному рівні, на думку респондентів, є складність процедур фінансування (66 відповідей), недостатній інституційний потенціал рад (49) та обмежена обізнаність про доступні можливості фінансування (55). Необхідні інструменти для ефективної участі в проектах ЄС включають чітке правове визначення повноважень (78), інструменти співфінансування (56), навчання працівників (55), координацію між рівнями влади (44) та створення платформ для обміну досвідом (42). Майже однотайну підтримку отримала ідея створення спільної координаційної платформи в межах УАРОР (102 відповіді) та підтримка розроблення національної рамкової стратегії для адаптації європейських підходів (91 відповідь), що демонструє сильну та міцно утверджену потребу на субрегіональному рівні інституціоналізації власної ролі в процесі європейської інтеграції.

Загалом результати опитування показують, що обласні та районні ради поступово підвищують свою обізнаність про політику згуртованості та встановлюють пріоритети розвитку в цій сфері. Проте практичне впровадження залишається обмеженим через інформаційні, інституційні та фінансові бар'єри. Це зумовлює необхідність розроблення нових стратегічних підходів до державної політики в Україні та тіснішої співпраці між центральною та субрегіональною владою.

Потреба в нових механізмах координації, яку було ідентифіковано, по суті, відображає глибші процеси в державному управлінні, це процеси, що формулюються під впливом зобов'язань у європейському векторі інтеграції. Тому в цьому контексті необхідно проаналізувати поточний процес трансформації системи місцевого самоврядування, зокрема її здатність відповідати стандартам Європейського Союзу, забезпечувати належний рівень управління та відповідати вимогам багаторівневого врядування. Вивчення цих механізмів дозволяє нам оцінити, наскільки наявна модель розподілу повноважень, ресурсів та відповідальності між рівнями управління може ефективно реалізувати цілі євроінтеграції, та визначити напрями для подальшої модернізації місцевого самоврядування. Розглянемо напрями трансформації в системі місцевого самоврядування детальніше:

1. Однією з основних проблем є недостатня координація між рівнями управління, що виявляється в дублюванні повноважень, суперечливих управлінських рішеннях та неефективному використанні ресурсів. У середовищі багаторівневого врядування узгодженість вертикальних та горизонтальних зв'язків має вирішальне значення для безперервності політик. Однак наявна інституційна архітектура залишається фрагментарною зі слабкими механізмами міжінституційної взаємодії.

Недостатній розвиток механізмів громадського контролю продовжує становити значну проблему. Незважаючи на розширення повноважень муніципалітетів у результаті реформи децентралізації, участь громадян у розроблянні та моніторингу політичних рішень залишається недостатньо інституціоналізованою. Це зменшує публічну підзвітність та обмежує їхній вплив на формування місцевого розвитку відповідно до Європейської хартії місцевого самоврядування.

Не менш важливим фактором є зростання ризику корупції та слабкий нагляд за законністю під час здійснення власних та делегованих повноважень (Мінакова, 2022). Посилення фінансової автономії муніципалітетів створює як додаткові можливості, так і потенційні ризики, пов'язані з нецільовим використанням державних коштів. У цьому контексті необхідно вдосконалити механізми державного та внутрішнього контролю та запровадити сучасні цифрові інструменти прозорості відповідно до європейських стандартів належного управління.

Правова невизначеність щодо розподілу повноважень нагляду між державою та муніципалітетами залишається значною проблемою. Ця відсутність чіткості в правовій базі створює умови для конфлікту юрисдикцій та несе ризик вибіркового або неефективного застосування інструментів контролю. Така ситуація перешкоджає розвитку сталого багаторівневого управління, де нагляд має забезпечувати баланс між муніципальною автономією та дотриманням державних стандартів (Куйбіда та ін., 2024). Відсутність комплексної системи моніторингу діяльності місцевих органів влади вимагає особливої уваги. Хоча показники ефективності, що охоплюють довіру громадян, якість послуг, ефективність бюджету та участь громадян, дуже поширені в країнах ЄС, в Україні такі стандартизовані механізми відсутні. Неоднозначність критеріїв оцінки ускладнює стратегічне планування, моніторинг державної політики та адаптацію управлінських рішень.

2. Одним із пріоритетів зміцнення економічної стійкості місцевого самоврядування є відновлення та активізація економічної діяльності. Це включає сприяння

підприємству, залучення інвестицій, підтримку малих та середніх підприємств (МСП) та розширення міжнародного економічного співробітництва. У сучасних умовах створення індустріальних парків є особливо важливим як інструмент стимулювання виробництва та підвищення конкурентоспроможності регіонів. Індустріальні парки дозволяють муніципалітетам систематично залучати капітал, розвивати нові ринки праці та сприяти диверсифікації економіки.

Емпіричні дані демонструють значний прогрес у розвитку мережі індустріальних парків в Україні. 2024 рік був найдинамічнішим у цій сфері з часів незалежності: лише від січня до жовтня включно було зареєстровано 29 нових індустріальних парків. Станом на 25 жовтня 2024 року в Україні вже функціонувало 97 індустріальних парків загальною площею понад 3100 гектарів (Індустріальні парки ..., 2024). Муніципальна діяльність, спрямована на встановлення інвестиційних партнерств, корелює зі збільшенням кількості індивідуальних підприємців та підкреслює прагнення муніципалітетів до економічної самостійності та підвищення інвестиційної привабливості. Ключовою передумовою для цього позитивного розвитку стали державні стимули, зокрема податкові пільги, спрощені процедури отримання дозволів та фінансові інструменти для підтримки інвестиційних проектів (Гордійчук, 2022). Ці механізми дозволяють муніципалітетам перетворювати свої стратегічні цілі на конкретні економічні результати.

Незважаючи на зазначені успіхи, процес економічного зміцнення муніципалітетів пов'язаний з низкою системних проблем. До них належать неадекватна транспортна та енергетична інфраструктура, обмежений доступ до кредитування, значне адміністративне навантаження та повільне зниження регуляторних перешкод. Ці фактори перешкоджають реалізації інвестиційних проектів та уповільнюють темпи економічного розвитку в регіонах, особливо в муніципалітетах, що постраждали від збройного конфлікту. У цьому контексті забезпечення соціальної згуртованості набуває стратегічного значення, оскільки узгоджені рішення уряду, бізнесу та громадськості створюють умови для реалізації масштабних економічних проектів, інтеграції внутрішньо переміщених осіб на місцеві ринки праці та розвитку довгострокової інвестиційної привабливості в регіонах.

3. Потрібен інноваційний підхід до реформи децентралізації, тому наразі триває переоцінка підходів до територіальної організації влади та місцевого самоврядування. Десятирічний досвід впровадження реформи децентралізації, у поєднанні з викликами повномасштабної війни та новими вимогами європейської інтеграції, продемонстрував актуальність переходу до інноваційної моделі територіального розвитку. За цих обставин оновлення концепції та плану впровадження реформи децентралізації має являти собою не лише технічний огляд попередніх підходів, а й фундаментальну доктринальну переорієнтацію політики місцевого розвитку (Концепція та план виконання..., 2024).

Одним із головних недоліків попереднього етапу було формування територіальних громад за принципом "об'єднання заради об'єднання", при цьому організаційні рішення подеколи приймалися без належного оцінювання ресурсного потенціалу територій, соціально-економічних умов та людських ресурсів. Як показує функціонування деяких громад, відсутність достатньої інституційної та фінансової бази призвела до того, що

деякі муніципалітети не змогли гарантувати належну якість публічних послуг. Наслідки війни ще більше загострили ці структурні дисбаланси та зробили необхідність перегляду наявної моделі ще більш нагальною. Інноваційний підхід до реформи децентралізації передбачає перехід від єдиної, переважно ієрархічної методології до гнучкої моделі, що базується на комплексному оцінюванні фактичного потенціалу кожної сфери. Такий підхід вимагає розробки нових критеріїв оцінки потенціалу територій, інтеграції інструментів стратегічного планування та впровадження адаптивних механізмів управління, що враховують різноманітність соціально-економічних умов та викликів розвитку.

У цьому контексті впровадження інституційних реформ має вирішальне значення. Вони повинні включати професіоналізацію місцевого самоврядування, модернізацію правової бази, цифровізацію адміністративних процедур та стандартизацію управлінських процесів відповідно до законодавства ЄС. Інтеграція європейських стандартів прозорості, підзвітності та участі громадян у місцевому самоврядуванні має бути ключовим фактором реформи, оскільки ці принципи визначають стабільність, ефективність та демократичний характер місцевого самоврядування в країнах ЄС. Особливо важливим є вдосконалення механізмів вертикальної взаємодії між муніципалітетами та центральними органами виконавчої влади. Це вимагає створення моделі партнерства, у якій муніципалітети є не просто об'єктами державного контролю, а рівноправними партнерами в розробленні та реалізації державної політики регіонального розвитку. Ця співпраця має забезпечити узгодження стратегічних документів на різних рівнях, ефективне використання бюджетних ресурсів, координацію процесів реконструкції та швидке реагування на безпекові та гуманітарні виклики.

4. Підтримка внутрішньо переміщених осіб (ВПО), інтеграція ветеранів та створення умов для переміщення бізнесу мають вирішальне значення нині. За останні роки децентралізація значно посилила управлінські можливості місцевих органів влади, дозволяючи їм швидко реагувати на нові виклики та розробляти місцеві програми, що підтримують найбільш вразливі групи та економіку. Особливо помітним прикладом адаптивності місцевих органів влади є впровадження програм релокації бізнесу. У 2024 році за підтримки уряду місцеві органи влади перемістили понад 800 підприємств до безпечніших регіонів, з яких 623 вже відновили повноцінну діяльність (За рік війни..., 2023). Це зростання демонструє здатність місцевих органів влади створювати умови, необхідні для підтримки економічної активності, мінімізації збитків та збереження зайнятості. Західні регіони – Львівська, Закарпатська, Чернівецька, Івано-Франківська, Хмельницька та Тернопільська області – виявилися особливо привабливими для переміщених підприємств, розмістивши понад 60 % з них. Це відображає сприятливий інвестиційний клімат, добре розвинену інфраструктуру та високий рівень стабільності управління у цих регіонах. Водночас поступове повернення бізнесу до таких регіонів, як Харків, Чернігів та Суми, після покращення ситуації з безпекою підкреслює вирішальну роль факторів безпеки для економічної діяльності під час війни. Підтримка та інтеграція ВПО залишається ключовим компонентом місцевої політики. За даними МОМ (Кількість внутрішньо переміщених осіб..., 2022), в Україні налічується приблизно 6,9 мільйона ВПО –

найбільша кількість у сучасній історії Європи. Близько 60 % із них потребують фінансової допомоги, а деяким потрібен доступ до охорони здоров'я, ліків та будівельних матеріалів для відбудови своїх будинків. Тому муніципалітети повинні і надалі працювати над комплексними рішеннями відносно інтеграції вказаної категорії осіб, що включають оцінювання потреб, розроблювання інклюзивних соціальних програм та доступ до ринку праці. Наявність достатніх фінансових ресурсів буде вирішальним фактором ефективності таких заходів.

Реінтеграція ветеранів потребує особливої уваги. Наразі в Україні проживає понад 1,2 мільйона ветеранів, і, враховуючи тривалість війни, очікується, що ця кількість зросте до 5–6 мільйонів у найближчі роки (Крижний, 2024). Отже, муніципалітети повинні мати можливість впроваджувати програми психологічної, соціальної, медичної та професійної реабілітації, розширювати можливості працевлаштування та забезпечувати доступ до високоякісних соціальних послуг, комплексні національні та місцеві стратегії для ветеранів мають вирішальне значення для запобігання соціальній напруженості, сприяння розвитку людського капіталу та зміцнення таких цінностей, як стійкість та солідарність (Яким є образ ветеранів..., 2024). Незважаючи на успішні ініціативи, органи місцевого самоврядування стикаються зі значними фінансовими ризиками. Очікуване зниження податку на прибуток, скорочення освітніх грантів та потенційні коригування системи єдиного податку можуть суттєво зменшити доходи муніципалітетів. Така ситуація ставить під загрозу виконання делегованих державних повноважень та продовження програм підтримки внутрішньо переміщених осіб (ВПО), бізнесу та ветеранів. Тому зміцнення місцевих фінансових можливостей має бути пріоритетом державної політики в найближчі роки. Сталість соціально-економічного розвитку громад у контексті європейської інтеграції значною мірою залежить від здатності місцевої влади продовжувати інтеграційні процеси, залучати міжнародну допомогу, створювати сприятливе для інвестицій середовище та забезпечувати інклюзивність місцевої політики. Підтримка ВПО, ветеранів та переселених підприємств є не лише гуманітарною та економічною необхідністю, але й стратегічною передумовою для побудови стійких, конкурентоспроможних та проєвропейських громад.

5. Екологічна та енергетична безпека стають центральним аспектом політики регіонального розвитку в контексті глобальної зміни клімату, війни, що триває, та зобов'язань України в євроінтеграції. Ці виклики вимагають від місцевого самоврядування впровадження системних рішень, спрямованих на довгострокову стійкість та дотримання екологічних стандартів ЄС. У контексті європейської інтеграції екологічні стандарти є основою для модернізації місцевої інфраструктури. Застосування наукових методів – екологічного моделювання, комплексного оцінювання стійкості та аналізу енергоефективності – дозволяє муніципалітетам прогнозувати кліматичні ризики, визначати інвестиційні пріоритети та оптимізувати використання ресурсів (Іванюта, & Якушенко, 2022). Екологічне моделювання, зокрема, дозволяє оцінювати вплив антропогенних факторів на довкілля та прогнозувати зміни, що є вирішальними в часи загострення кліматичних проблем. Комплексні оцінки стійкості допомагають визначити інфраструктурні проєкти, які можуть одночасно забезпечити економічну життєздатність та енергетичну

безпеку, мінімізуючи негативний вплив на довкілля. Енергоефективність є центральною для нової архітектури енергетичної безпеки муніципалітетів. Комунальний сектор є одним з найбільших споживачів енергії. Тому енергетичні аудити, впровадження енергозберігальних технологій та модернізація мереж опалення та освітлення є важливими не лише з екологічної, а й з фінансової точки зору. Дослідження показують, що використання енергоефективних технологій може значно знизити витрати на енергію муніципалітетів і таким чином підвищити їхню фінансову життєздатність. Ключовим стратегічним підходом є перехід до диверсифікованої енергетичної системи, яка включає відновлювані джерела енергії, децентралізовані мережі, системи накопичення енергії та місцеві енергетичні центри.

Агенції регіонального розвитку (АРР) повинні відігравати особливу роль у забезпеченні екологічної та енергетичної стійкості. Поточна регіональна політика ЄС спирається на ці установи, які виступають рушійною силою стратегічного управління, центрами експертизи та комунікаційними платформами для розроблювання та впровадження комплексних регіональних програм. АРР слід перетворити на стратегічні центри розвитку, інтегровані в систему державної регіональної політики, здатні об'єднувати людські, фінансові та інтелектуальні ресурси для розкриття потенціалу регіонів. Вони повинні забезпечити прозорі механізми залучення інвестицій, використовувати різні інструменти фінансування – кошти Державного фонду регіонального розвитку, місцевих бюджетів, грантових програм та ресурси міжнародних фінансових установ – та сприяти реалізації екологічних та енергетичних проєктів, що відповідають стандартам ЄС (Тодорова, & Лесик, 2021). Розвиток міжрегіонального співробітництва, створення спільних екологічних проєктів, обмін передовим досвідом та інтеграція українських регіонів у загальноєвропейські економічні та екологічні мережі також є важливими завданнями.

Водночас місцева влада стикається з об'єктивними викликами: обмеженими фінансовими ресурсами, недостатньою мотивацією до впровадження екологічних стандартів та неадекватними організаційно-правовими механізмами управління довкіллям. Зі вступом України до Європейського Союзу екологічна та енергетична безпека мають стати невід'ємними компонентами стратегії місцевого розвитку. Органи місцевого самоврядування повинні систематично залучатися до реалізації екологічних програм, впроваджувати відновлювані джерела енергії, вводити європейські екологічні стандарти та сприяти культурі відповідального управління ресурсами. Це забезпечить сталий розвиток територій, підвищить їхню інвестиційну привабливість та наблизить Україну до відповідності критеріям європейського "зеленого переходу".

6. Цифровізація є центральним та стратегічно важливим компонентом модернізації державного управління в Україні та значно підвищує ефективність місцевого самоврядування. Впровадження цифрових інструментів включає створення електронних платформ для відкритої публікації бюджетної інформації, онлайн-консультацій та голосування громадян, що сприяє своєчасному поширенню даних та підвищує участь громадян у процесах прийняття рішень (Ханик, 2021). Саме в цій сфері найчіткіше виявляється інтеграція України до Європейського Союзу – через розвиток окремих цифрових послуг, гармонізацію правової бази, посилення кібербезпеки та розширення послуг електрон-

ного врядування. За останні роки досягнуто значного прогресу в цифровізації адміністративних процесів на державному та муніципальному рівнях, що стало вирішальною передумовою інтеграції України до цифрового ринку ЄС. Ключовим фактором цієї цифрової модернізації стало розширення системи електронного урядування. Портал "Дія", який швидко став основним інструментом спілкування громадян з урядом, зазнав стрімкого зростання: з 2,5 мільйона користувачів у 2020 році до понад 12 мільйонів у 2021 році. Це зростання демонструє високий рівень довіри до електронних послуг і створює нову модель взаємодії між урядом та громадськістю – орієнтовану на громадян, прозору та підзвітну. Також пріоритетом стала цифровізація доступу до відкритих даних, що значно покращує якість управлінських рішень на базовому рівні самоврядування, сприяє розвитку локальних аналітичних інструментів та полегшує створення інноваційних бізнесів. Завдяки значному технологічному прогресу, український ІТ-сектор активно інтегрується до Європейського економічного простору та модернізує інфраструктуру та управлінські процеси на муніципальному рівні. На законодавчому полі було зроблено важливі кроки для узгодження нормативних актів відносно електронних комунікацій зі стандартами ЄС, а також розпочато процес взаємного визнання електронних довірчих послуг. Це формує основу для майбутньої безвізової цифрової системи. Особливе значення має розроблення державної електронної дозвільної системи e-Permit у межах проєкту EU4DigitalUA. Метою цього проєкту є цифровізація процедур ліцензування та отримання дозволів та їх узгодження з європейськими стандартами. Європейський Союз систематично підтримує цифрову конвергенцію України з власним ринком. Зокрема, реалізація проєктів технічної допомоги, участь України в програмі "Цифрова Європа", співпраця в межах ініціативи "Безвізові цифрові подорожі" та спільні програми кіберзахисту забезпечили стійкість українського інтернет-сектору під час війни та посилили його потенціал для майбутньої модернізації після війни. Нарощення кіберстійкості місцевих органів влади, що діють в умовах воєнної агресії та потребують безпечної цифрової інфраструктури, має особливе значення (Україна на шляху ..., 2022).

Для системи місцевого самоврядування цифровізація стала фундаментальним фактором сталого розвитку. Завдяки впровадженню електронних послуг муніципалітети можуть швидше реагувати на загрози, ефективніше управляти ресурсами, покращувати комунікацію зі своїми громадянами та підвищувати якість публічних послуг. У контексті післявоєнної відбудови цифровізація є ключовим механізмом підтримки релокованих підприємств, інтеграції ВПО, залучення інвестицій та забезпечення економічного зростання.

Узагальнюючи наведено, пропонуємо схему що відображає процес трансформації системи місцевого самоврядування в умовах європейської інтеграції (рис. 1). Схема ілюструє взаємозв'язки та показує поточне перетворення місцевого самоврядування – воно формує основу всієї системи, на якій взаємодіють різні рівні. Виклики та перешкоди переходу до багаторівневого управління мають велике значення на початку трансформації, оскільки необхідно створювати нові рівні управління та координувати їх з іншими аспектами. Підтримка єдності є важливою на всіх етапах трансфор-

мації, оскільки стійкість громади є вирішальним фактором успіху реформ. Децентралізація вимагає адаптації до нових умов та вимог; це важливо як на початковому етапі, так і для подальшого розвитку. Підтримка ВПО, реінтеграція ветеранів та релокованого бізнесу – це сфери, які взаємопов'язані через необхідність забезпе-

чення соціальної стабільності та економічної підтримки на різних стадіях. Енергетична та екологічна стійкість повинні враховуватися на кожному етапі, оскільки вони впливають на довгострокову стійкість громад. А елементом, який взаємодіє та перетинається з усіма іншими аспектами, є цифровізація як провідний елемент змін.

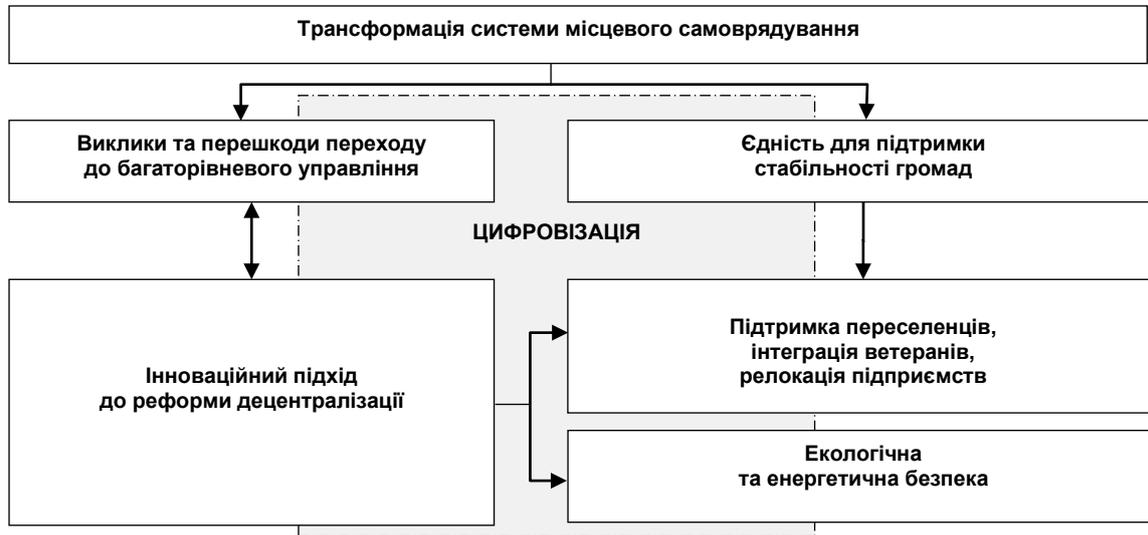

Рис. 1. Трансформація системи місцевого самоврядування в умовах європейської інтеграції

Джерело: авторська розробка.

Підсумовуючи, місцеве самоврядування в умовах війни та постійних соціально-економічних змін є фундаментальним елементом соціальної стабільності в Україні. Децентралізація виявилася каталізатором стійкості громад, забезпечуючи їх фінансовими та організаційними ресурсами для вирішення нових викликів. Однак подальші реформи в межах європейської інтеграції, модернізована правова база та системний підхід до побудови ефективної адміністративної структури є важливими для успішного функціонування місцевого самоврядування. Нагальним завданням є розроблення нових стратегічних планів розвитку, що враховують демографічні зміни, необхідність підвищення енергоефективності та екологічної безпеки. Створення сприятливих умов для економічної інтеграції переміщених підприємств, внутрішньо переміщених осіб та ветеранів війни залишається вирішальним аспектом. Завдяки гнучкості, ефективному розподілу ресурсів та партнерству місцеві громади повинні сформувати основу економічної та соціальної відбудови України.

Дискусія і висновки

Реформа системи місцевого самоврядування в Україні в контексті зобов'язань щодо європейської інтеграції підкреслює необхідність комплексного перегляду механізмів державного управління, їх узгодженості та інституційної спроможності. Результати дослідження показують, що, незважаючи на значний прогрес у децентралізації, ефективність впровадження реформ залишається непослідовною та залежить від якості адміністративних процесів, професіоналізму посадовців та здатності органів місцевого самоврядування дотримуватися європейських стандартів публічного управління.

Порівняльний аналіз показав, що, хоча українська модель місцевого самоврядування рухається до європейських практик, вона демонструє і відмінності відносно розподілу ресурсів, субсидіарності, прозорості та

підзвітності. Опитування, проведене в межах дослідження, підтвердило значну розбіжність між формальними нормами та фактичними адміністративними процесами, зокрема, щодо комунікації уряду з громадськістю, виконання службових обов'язків посадових осіб та рівня участі громадян у прийнятті рішень.

Контент-аналіз нормативних актів, звітів, матеріалів медіа виявив ключові управлінські дисфункції: недостатня координація між рівнями влади, неефективні процедури, фрагментоване стратегічне планування та механізми управління, які не вирішують в комплексі поточні безпекові виклики. У публічному просторі домінують такі питання, як кадрова неспроможність, нерівний доступ до публічних послуг та труднощі в інтеграції суспільних інтересів у вирішенні питань місцевого розвитку.

Застосування структурно-функціонального підходу дало змогу окреслити взаємозв'язок між інституційною спроможністю територіальних громад, якістю нормативно-правової бази, ступенем прозорості процесів управління та громадською довірою. Було виявлено, що ефективність місцевого самоврядування значною мірою залежить від функціональної узгодженості різних органів влади та здатності на місцях впроваджувати системні, а не ситуативні механізми управління.

У контексті адаптації європейського досвіду дослідження підтвердило, що інтеграція інструментів стратегічного планування, підвищення кваліфікації службовців, цифровізація управління, оптимізація комунікаційних практик та зростання ролі місцевої демократії є ключовими факторами якісних змін. Досвід країн ЄС показує, що стійкість місцевого самоврядування забезпечується завдяки поєднанню правової визначеності, фінансової автономії та системних механізмів підзвітності.

Таким чином, результати дослідження демонструють, що підвищення ефективності місцевого самоврядування в Україні вимагає:

• забезпечення синхронізації державних та місцевих управлінських механізмів;

• зміцнення кадрового потенціалу шляхом підвищення кваліфікації та постійного професійного розвитку;

• розширення практик електронного врядування та прозорого прийняття рішень;

• збільшення участі громадян у процесах публічного управління;

• впровадження європейських практик стратегічного та просторового планування;

• розширення мереж взаємодії між громадами, навчальними закладами, громадськими організаціями та бізнесом.

Загалом комплексне поєднання європейських стандартів, результатів емпіричних досліджень, аналізу національних практик та вдосконалення механізмів публічного управління створює передумови для зміцнення місцевого самоврядування та його здатності діяти перед обличчям сучасних політичних, економічних та безпекових викликів.

Джерела фінансування. Це дослідження не отримало жодного гранту від фінансової установи в державному, комерційному або некомерційному секторах.

Список використаних джерел

Асатуров, С. К., & Мартинов, А. Ю. (2022). Правові засади європейської інтеграції України. *ScienceRise: Juridical Science*, 2(20), 18–22. <https://doi.org/10.15587/2523-4153.2022.260085>

Гордійчук, Д. (2022, 21 червня). *Індустріальні парки отримають митні та податкові пільги – Рада ухвалила закони*. Економічна правда. <https://pravda.com.ua/news/2022/06/21/687312>

Гриневич, Л. В., & Буслаяв, В. О. (2024). Комунікаційні стратегії місцевого самоврядування для забезпечення реалізації стратегії розвитку територій. *Актуальні проблеми інноваційної економіки та права*, 2, 25–30. <https://doi.org/10.36887/2524-0455-2024-2-5>

Дір, І. Ю. (2022). Євроінтеграція України на сучасному етапі: поставка проблеми. *Часопис Київського університету права*, 2–4, 179–182. <https://doi.org/10.36695/2219-5521.2-4.2022.33>

За рік війни в більш безпечні регіони репоковано 800 підприємств, – Тетяна Бережна. (2023, 2 березня). Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України. <https://me.gov.ua/news/detail?lang=uk-ua&id=a700c206-722a-4752-b5bb-78a1063ae9db&title=zariukviniivbilsh>

Звіт за результатами проведення первинної оцінки стану імплементації актів права Європейського Союзу (ACQUIS EC). (б. д.). Україна – Європа. <https://surl.li/jhnlbz>

Іванюта, С. П., & Якушенко, Л. М. (2022). *Європейський зелений курс і кліматична політика України* (А. Ю. Сменковський, Ред). НІСД Національний інститут стратегічних досліджень. <https://doi.org/10.53679/NISS-analytrep.2022.12>

Індустріальні парки 2024. (б. д.). Зроблено в Україні. https://madeinukraine.gov.ua/industrialni_parku_2024.pdf

Кількість внутрішньо переміщених осіб в Україні знову зростає, – дані МОМ. (2022, 1 вересня). IOM un Migration. <https://ukraine.iom.int/uk/news/kilkist-vnutrishno-peremishchenykh-osib-v-ukrayini-znovu-zrostaie-dani-mom>

Концепція та план виконання реформи децентралізації потребує оновлення – Олександр Корнієнко долучився до обговорення "Платформа розвитку території: децентралізація та регіональний розвиток". (2024, 4 жовтня). Верховна Рада України. <https://www.rada.gov.ua/news/Novyny/254114.html>

Крижний, А. (2024, 27 травня). *Після завершення війни кількість ветеранів зростає до 5-6 мільйонів осіб – Мінветеранів*. Економічна правда. <https://pravda.com.ua/news/2024/05/27/714276>

Куйбіда, В. С., Казюк, Я. М., & Ганущак, Ю. І. (2024). Щодо розмежування повноважень органів місцевого самоврядування при формуванні його спроможності. *Інвестиції: практика та досвід*, 6, 221–228. <https://doi.org/10.32702/23066814.2024.6.221>

Марчук, В. (2024). Європейська інтеграція України: політичний і безпековий виміри. *Вісник Прикарпатського університету. Серія: Політологія*, 17, 106–114. <https://doi.org/10.32782/2312-1815/2024-17-14>

Мінакова, С. В. (2022). Правове регулювання контролю за діяльністю органів місцевого самоврядування в Україні в умовах децентралізації влади та євроінтеграції. *Нове українське право*, 6, 2, 64–72. <https://doi.org/10.51989/NUL.2022.6.2.10>

Про затвердження Порядку проведення первинної оцінки стану імплементації актів права Європейського Союзу (acquis EC), Постанова Кабінету Міністрів України № 189 (2023, 28 лютого). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/189-2023-%D0%BF#Text>

Сівова, Т. Ю. (2025). Перспективи вступу України до Європейського Союзу в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*, 73. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-73-65>

Тицька, Я. О. (2024). Європейська інтеграція та договори України про наукове співробітництво. *Нове українське право*, 4, 144–149. <https://doi.org/10.51989/NUL.2024.4.18>

Тодорова, О. Л., & Лесик, О. В. (2021). Агенції регіонального розвитку як складова інституційного забезпечення реалізації державної регіональної політики. *Інвестиції: Практика та досвід*, 13–14, 72–78. <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2021.13-14.72>

Україна на шляху до ЄС: Реалії і перспективи. (2022). *Національна безпека і оборона*, 1–2(187–188), 1–12. https://razumkov.org.ua/images/journal/NSD187-188_2022_ukr.pdf

Ханик, Ю.-Б. (2021). Вплив рівня довіри громадян до суб'єктів публічної влади на застосування публічного маркетингу в Україні. *Аспекти публічного управління*, 9(2), 43–49. <https://doi.org/10.15421/152117>

Чому для успішної євроінтеграції Україні потрібна реформа державного управління. (2024, 26 березня). Європейська правда. <https://www.eurointegration.com.ua/news/2024/03/26/7182442>

Яким є образ ветеранів в українському суспільстві. (2024, 20 грудня). Український кризовий медіа-центр. <https://surl.it/dqghfe>

References

Asaturov, S., & Martynov, A. (2022). Legal foundations of Ukraine's European integration. *ScienceRise: Juridical Science*, 2(20), 18–22 [in Ukrainian]. <https://doi.org/10.15587/2523-4153.2022.260085>

Dir, I. Yu. (2022). European integration of Ukraine at the current stage: problem statement. *Journal of Kyiv University of Law*, 2–4, 179–182 [in Ukrainian]. <https://doi.org/10.36695/2219-5521.2-4.2022.33>

During the year of the war, 800 enterprises were relocated to safer regions, – Tetyana Berezhna. (2023, March 2). Ministry of Economy, Environment and Agriculture of Ukraine. [in Ukrainian]. <https://me.gov.ua/news/detail?lang=uk-ua&id=a700c206-722a-4752-b5bb-78a1063ae9db&title=zariukviniivbilsh>

Hordiichuk, D. (2022, June 21). *Industrial parks will receive customs and tax benefits – The Rada adopted laws*. Economic Truth [in Ukrainian]. <https://pravda.com.ua/news/2022/06/21/687312>

Hrynevych, L. V., & Buslaiev, V. O. (2024). Communication strategies of local self-government to ensure the implementation of territorial development strategies. *Actual Problems of Innovative Economy and Law*, 2, 25–30 [in Ukrainian]. <https://doi.org/10.36887/2524-0455-2024-2-5>

Industrial parks 2024. (n.d.). Made in Ukraine [in Ukrainian]. https://madeinukraine.gov.ua/industrialni_parku_2024.pdf

Ivaniuta, S. P., & Yakushenko, L. M. (2022). *The European green deal and Ukraine's climate policy* (A. Yu. Smenkovskiy, Ed.). National Institute for Strategic Studies [in Ukrainian]. <https://doi.org/10.53679/NISS-analytrep.2022.12>

Khanyk, Yu.-B. (2021). The impact of citizens' trust in public authorities on public marketing in Ukraine. *Aspects of Public Administration*, 9(2), 43–49 [in Ukrainian]. <https://doi.org/10.15421/152117>

Kryzhnyy, A. (2024, May 27). *After the end of the war, the number of veterans will increase to 5–6 million people – Ministry of Veterans*. Economic Truth [in Ukrainian]. <https://pravda.com.ua/news/2024/05/27/714276>

Kuybida, V. C., Kazyuk, Ya. M., & Hanushchak, Yu. I. (2024). On the delimitation of powers of local self-government bodies in the formation of their capacity. *Investments: practice and experience*, 6, 221–228 [in Ukrainian]. <https://doi.org/10.32702/23066814.2024.6.221>

Marchuk, V. (2024). European integration of Ukraine: political and security dimensions. *Newsletter of Precarpathian University. Politicalogy*, 17, 106–114 [in Ukrainian]. <https://doi.org/10.32782/2312-1815/2024-17-14>

Minakova, Ye. V. (2022). Legal regulation of control over the activities of local self-government bodies in Ukraine in the context of decentralization of power and European integration. *New Ukrainian Law*, 6, 2, 64–72 [in Ukrainian]. <https://doi.org/10.51989/NUL.2022.6.2.10>

On approval of the Procedure for conducting an initial assessment of the status of implementation of acts of European Union law (EU acquis), Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine No. 189 (2023, February 28) [in Ukrainian]. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/189-2023-%D0%BF#Text>

Report on the results of the initial assessment of the implementation of European Union legal acts (EU ACQUIS). (n.d.). Ukraine – Europe [in Ukrainian]. <https://surl.li/jhnlbz>

Sivova, T. Yu. (2025). Prospects for Ukraine's accession to the European Union under martial law. *Economy and Society*, 73 [in Ukrainian]. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-73-65>

The concept and implementation plan of the decentralization reform need updating – Olexandr Korniyenko joined the discussion "Platform for Territorial Development: Decentralization and Regional Development". (2024, October 4). Verkhovna Rada of Ukraine [in Ukrainian]. <https://www.rada.gov.ua/news/Novyny/254114.html>

The number of internally displaced persons in Ukraine is growing again, – according to IOM. (2022, September 1). IOM un Migration [in Ukrainian]. <https://ukraine.iom.int/uk/news/kilkist-vnutrishno-peremishchenykh-osib-v-ukrayini-znovu-zrostaie-dani-mom>

Todorova, O. L., & Lesyk, O. V. (2021). Regional development agencies as a component of institutional support for the implementation of state regional

policy. *Investments: Practice and experience*, 13–14, 72–78. [in Ukrainian]. <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2021.13-14.72>

Tytska, Ya. O. (2024). European Integration and Ukraine's Agreements on Scientific Cooperation. *New Ukrainian Law*, 4, 144-149 [in Ukrainian]. <https://doi.org/10.51989/NUL.2024.4.18>

Ukraine on the path to the EU: realities and prospects. (2022). *National Security and Defence*, 1–2(187-188), 1–12 [in Ukrainian]. https://razumkov.org.ua/images/journal/NSD187-188_2022_ukr.pdf

What is the image of veterans in Ukrainian society. (2024, December 20). Ukrainian Crisis Media Center [in Ukrainian]. <https://surl.lt/dgkhfe>

Why Ukraine needs public administration reform for successful European integration. (2024, March 26). European Truth [in Ukrainian]. <https://www.eurointegration.com.ua/news/2024/03/26/7182442>

Отримано редакцією журналу / Received: 10.11.25
Прорецензовано / Revised: 19.11.25
Схвалено до друку / Accepted: 26.11.25

Violeta LABAZYUK, PhD Student
ORCID ID: 0009-0006-2075-3263
e-mail: v.labaziuk@gmail.com
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

INSTITUTIONAL TRANSFORMATION OF THE LOCAL SELF-GOVERNMENT SYSTEM OF UKRAINE IN THE CONTEXT OF EUROPEAN INTEGRATION

Background. *Improving the efficiency of local self-government is of strategic importance in the context of European integration. Ukraine is undergoing an institutional renewal of public administration, which includes harmonization of legislation, strengthening the potential of communities and subregional councils. The results of the reforms reveal territorial inequality, personnel imbalance and insufficient integration of public administration mechanisms at different levels. The study aims to analyze the factors affecting the efficiency of local self-government and identify ways to adapt the EU experience to strengthen the institutional stability of the system.*

Methods. *The following methods were applied: comparative analysis of Ukrainian and European models of local self-government; content analysis of regulatory legal acts, analytical materials, and media publications; structural-functional method to determine the relationships between institutional capacity, regulatory frameworks, management processes and public trust. Empirical data analysis and survey results served to assess the practice of local self-government.*

Results. *The effectiveness of local self-government depends on the coherence of public administration mechanisms, the competence of officials, the quality of communication with the public, and the degree of digitalization. Comparative analysis confirmed that EU countries demonstrate higher efficiency indicators due to democratic tools, strategic planning, and effective interaction between the state and communities. The following problems persist in Ukraine: uneven development of territories, insufficient institutional coordination, and fragmented decision-making. The survey results showed a discrepancy between formal procedures and their practical implementation.*

Conclusions. *The effectiveness of local self-government can be increased through integration it is substantiated that the effectiveness of local self-government can be increased through the integration of European practices, strengthening institutional capacity, improving the professionalism of employees, digitalization, and transparency. Key goals include the synchronization of management mechanisms, promoting citizen participation, and focusing on sustainable development. The implementation of European approaches will ensure the resilience of local government in the face of socio-political, economic, and security challenges.*

Keywords: *local self-government, public administration, decentralization, institutional capacity, European integration, citizen participation, strategic planning.*

Автор заявляє про відсутність конфлікту інтересів. Спонсори не брали участі в розробленні дослідження; у зборі, аналізі чи інтерпретації даних; у написанні рукопису; в рішенні про публікацію результатів.

The author declare no conflicts of interest. The funders had no role in the design of the study; in the collection, analyses or interpretation of data; in the writing of the manuscript; in the decision to publish the results.